

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΣΠΟΔΩΝ

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΣΠΟΔΩΝ

ΈΤΟC ΙΒ!

Έδρασεύθη ύπό της Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν καὶ τοῦ ἐμὸν Παρισίους
Συλλόγου πρὸς ἑμίσχυτην τῷ Ελληνικῷ Σπουδῶν.

Ε.Γ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΣΤΗΝ 1936

ΠΑΛΑΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΕΡΑΝΙΣΜΑΤΑ ΕΚ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

Διατρίψας ἐν Λαρίσῃ κατά τὸ πρῶτον δεκαήμερον τοῦ Ιουλίου 1934 πρὸς διεξαγωγὴν τῶν ἀπολυτηρίων ἔχετάσεων τοῦ ἐκεῖ Γυμνασίου, ἔξέδραμον καὶ εἰς Τύρναβον, Ἀμπελάκια, Ἀγιάν καὶ Φιόρσαλα πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν σχολείων καὶ πρόχειρον παλαιογραφικὴν ἔρευναν. Πλὴν τῶν Φαρσάλων, ἐν οἷς οὐδὲν παλαιὸν βιβλίον μετὰ σημειωμάτων, ἢ παλαιὸν χειρόγραφον, εὗρον, ἐκ τῶν λοιπῶν τριῶν κοινοτήτων παρέχω τὰς ἔξης πληροφορίας περὶ κωδίκων καὶ χρονικῶν σημειωμάτων, ἀγνώστων, καθ' ὅσον γινώσκω, τηρῶν τὰς ἐν αὐτοῖς ἀνορθογραφίας.

‘Ημιγυμνάσιον Τυρνάβου

Ἐν τῷ προχείρῳ καταλόγῳ τῆς βιβλιοθήκης τοῦ ἡμιγυμνασίου σημειοῦνται ἀτελέστατα τριάκοντα καὶ δκτὸ χειρόγραφα, ἐξ ὧν ἡδυνήθην νὰ περιγράψω τὰ ἔξης, τὰ δῦοια μοὶ ἐφάνησαν καὶ τὰ σπουδαιότερα.

I. Χαρτφόν (ὑπ' ἀρ. Καταλόγου 2), $0,30 \times 0,20$. Αιδηνός XVI, φύλλα ἀριθμηθέντα ὑπ' ἔμοῦ 257 + 6 παράφυλλα, ὁπ' 3 ἐμπρὸς καὶ 3 ἐν τέλει. [Χρονογράφος Ψευδοδωροθέου].

φ. 1^a «Σύνοψις ιστοριῶν, ἀρχομένη ἀπὸ κτίσεως κόσμου μέχρις τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου τοῦ Παλαιολόγου / τοῦ ἐσχάτου βασιλέως τῶν Ρωμαίων. Ἔτι περιέχουσα καὶ τῆς βασιλείας τῶν Τουρκῶν μέχρι τοῦ νῦν, ἔτι δὲ καὶ περὶ τῆς Βενετίας πότε ἐκισθῆ καὶ πόσοι τῶν δουκῶν ὅρισαν αὐτὴν καὶ πόσα κάστρα έλαβον. Ἔτι δὲ περὶ τῶν π(ατρ)ιαρχῶν, καὶ πῶς ἐπ(ατ)ριάρχευσαν ἐν τῷ θρόνῳ τῆς ἀγιωτάτης τοῦ Θ(εο)ῦ μεγάλης Ἐκκλησίας. Συναχθέντα ταῦτα πάντα ἐκ διαιρόδων βιβλίων τὰ ἀναγγαιότερα καὶ γλυκύτερα, καὶ εἰς πεζὴν φράσιν γραφέντα:»

(Ἄρχη). «Θέλων ὁ σοφὸς δημιουργός, ὁ κ(ύριο)ς ἡμῶν καὶ θεός...».

φ. 65^a «Τέλος τὰ περὶ τῆς Τροάδος:

Περὶ τῶν βασιλέων ρωμαίων ἥγουν τῆς παλαιᾶς Ρώμης».

φ. 225^b «Ἐδῶ γράφωμεν περὶ τῆς βασιλείας τῶν Τουρκῶν οἵ δύοις ἐλέγονταν διεμανλίδες»: (Άρχη). «Ἡξεύρετε δτὶ πλέον παρὰ ἔξαρθσιοι χρόνοι δύοις ἀπέρασαν οἱ Τούρκοι ἀπὸ τὴν Ἀνατολὴν καὶ ἐκεῖ ἐστάθησαν καὶ ἐκούρσεβαν».

φ. 228^b «Βασιλεῖα τοῦ ἀθέου καὶ μεγάλου ἀσεβοῦς τοῦ σουλτάν Μεχμέτη»: (Άρχη). «Ο δὲ σουλτάν Μεχμέτης, ὃς ἔλαβε τὴν βασιλείαν τῆς

δύσεως καὶ τῆς ἀνατολῆς, ἐβουλείσθη βουλὴν πικροτάτην κατὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῶν Χριστιανῶν.

φ. 230^a Εἰς τὸ περιθώριον ἑρυθροῖς γραμμασιν: «Ἐδῶ καταλαμβάνει κάθε ἄνθρωπος περὶ τὴν περίφημον καὶ ἔξακουστην πόλιν πῶς τὴν ἐπῆραν οἱ ἄδειοι ἀγαρινοί. φρέσκον ἥλιον, στέναξον ἡ γῆ. εἰς τὸ κακὸν ὅπου ἔγινεν».

φ. 233^b (Εἰς τὸ περιθώριον): «Περὶ τοῦ πατριάρχου καὶ τοῦ ἐκκλησιάρχου».

φ. 235^b (Εἰς τὸ περιθώριον). «Σημειώνω πόσους τόπους ἐπῆρεν ὁ θεοκατάρατος».

φ. 245^a «Βασιλεία Σουλτάνη Σελεῖμάνη τοῦ ὑιοῦ αὐτοῦ».

φ. 247^a «Βασιλεὺς ια'. θάνατος σουλτάνη Σουλεΐμάνη καὶ μετὰ τοῦτον ὁ ὑιὸς αὐτοῦ Σουλτάν Σελίμ».

φ. 248^a (Τέλος). «"Ωρισαν δὲ οἱ Βενέτικοι τὴν Κύπρον χρόνους ἡς" [97] καὶ ἐπῆραν τὴν ἀποθανόντος τοῦ φεγάτζου ἐν ἔτει , αυδ' ἀπὸ Χριστοῦ καὶ ἐν ἔτει ἀρλή' ἔλαβαν οἱ Τούρκοι τὰ Ἰωάννηνα».

φ. 248^b «"Ωδε ἀναφέρονται καὶ περὶ τῶν λοιπῶν πατριάρχῶν οὗτοι": (Ἀρχή). «Μετὰ τὸν Παχώμιον ἔγινεν πατριάρχης ὁ κύρ(ιος) Θεόληπτος».

φ. 253^a «Ἐδὼ ἐρμηνέψῃ περὶ τοῦ πότε ἐκτίσθη ἡ Βενετία καὶ περὶ τῶν δρθιδοξοτάτων δουκῶν ὅπου ἔγιναν εἰς αὐτὴν καὶ ποῖον χρόν(ον) ἔγινην ὁ καθένας καὶ πόσους χρόνους ἔζησεν εἰς τὴν αὐθεντίαν. καὶ περὶ τὰ κάστρα ὅπου ἔλαβεν· καὶ ἐν ποίῳ χρόνῳ:».

φ. 255^b (Τέλος). «Μετὰ τοῦτον ἔγινην Πίερος Λάντος εἰς τοὺς , αφλέ'. Καὶ εἰς τὰς ἡμέρας τούτου ἔγινε ἀγάπη τοῦ μεγάλου αὐθεντὸς μετὰ τῶν Βενετίκων καὶ ἔδωκαν οἱ αὐτοὶ Βενέτικοι τὸ Ἀνάπλην, καὶ τὴν Μονοβασίαν καὶ τριακόσι(ες) χιλιάδες φλωρία διὰ τὴν ἀγάπην ὅπου ἔκαμπαν. ήτον δὲ εἰς τὰ , αφμ' νοεμβριον κ' .:»

Ο κῶδις εἶναι ἐσταχωμένος διὰ σανίδων καὶ ἐπενδεδυμένος βύρσῃ. Φαίνονται ἔχη θηλυκωτήρων.

Ἐν τοῖς παραφύλλοις τοῦ Χρονογράφου τούτου ὑπάρχουνται τὰ ἔξις χρονικὰ σημειώματα:

Παράφυλλον 1^a δοκίμια γραφῆς καὶ:

«† δὲ παρὸν χρονογραφῶς ὑπάρχη τὸν αγίου πάντων καὶ ητε βουληθῇ τὰ τόν...»

1^b Λογίᾳ χειρὶ: «'Απὸ τὸ Μπεράτι, αφνθ' [1759] μηνὶ δικτωθρίῳ ὁ ἐπάρχατος Ἰσμαήλ πασᾶς: εἰς Ἰωάννηνα ἐσφαξεν ἀπανθρωπῶς δύο ἑντίμους, καὶ ἀξιούς χριστιανούς, ὡς φίλους τοῦ ἔχθρου αὐτοῦ Σουλεΐμαν πασᾶ ἀπὸ Ιωάννηνα, τὸν τε Γεώργιον Μήμιον, καὶ τὸν Ζώην Χαραμήν, οὓς ὁ φιλάνθρωπος δεσπότης χαρίσατο ζωὴν τὴν ἀλητον»¹.

¹ Τὸ σημείωμα τούτο διασαφηνίζει τὰ ἐν τῇ Χρονογραφίᾳ τῆς Ηπείρου ὑπὸ τοῦ Π. Ἀ(ραβαντινοῦ) Α' σ. 264 ἀναφερόμενα καὶ ἀποδεικνύει ἐσφαλμένην τὴν πληροφο-

Παράφυλλον 3^ο «Ο παρόν χρονογράφος ὑπάρχη τοῦ αγίου Ἀχυλήου καὶ δποιος τὸν ἀποξενοι τὰ ἔχοι τὴν κατάδαν».

Παράφυλλον 3^β «Προφητεία γεγραμένη ἐνθαῦτῃ διαλέκτῳ λατινιστὶ μεταφρασθεῖσα ἐν τῇ χώρᾳ τοῦ Παρισίου ἐπὶ τῷ παραμόρφῳ τῷ μῆκος πῆχες ἵβ' καὶ τὸ πλάτος εἰς καταβαλλόγνων τῷν θεμελίων τοῦ ὑψηλοτάτου πύργου τοῦ ἁγίου Διονυσίου, διὰ προστάχωπος τῆς ἐκείσε συνόδου ἔχει δὲ οὕτω: ἐγράφη δὲ ἐν τῷ παρόντι χρονογράφῳ παρ' ἐμοῦ Ἰωάννου Ἐμμανουὴλ τοῦ Μαλάνδρου ἐν τῷ χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ δεκάτῳ ὅγδοῳ ἔτει τῷ αὐτηδίῳ:

«αρχή γενέσας ἀντηλινα γκάλια τζήπια οὐλάνδα γερμάνια ἐκ πίστεως ἀποστησονται.

αρχαί Μέγας ἔσται πόλεμος εἰς πᾶσαν τὴν Ἰταλίαν.

αρχβ' ποικίλης οὐκ ἔσται.

αρχγ' Όσηγή τὸν Κ(υριο)ν ἔσται εἰς πᾶσαν τὴν γῆν.

αρχδ' Παρ' Μίλιγων Χ(ριστὸ)ς γνωσθήσεται.

αρχεί Σεισμοὶ μεγάλοι ἔσονται.

αρχες Η Ἀφροδική πνιγοποληθήσεται καὶ οἱ ποταμοὶ εἰς αἷμα μεταλαχθήσονται.

αρχες Μέγας ἀνήρ ἀραιστήσεται.

αρχηί Εὐρώπη, Ἀσία, Ἀφροδική λοιμοχθονιθήσονται.

αρχιθ' Οἱ διοσεβεῖς, ἔτα αἰώνιον θ.... δσονται.

αρχλ' Μία ποίμνη, εἰς ποικίλην ἔσεται».

«ἐγράφησαν τὰ πάροντα, παρὰ Ἰω(ανν)ου Μαλλανδρου τον ἐκ Τρίκκης τῆς Θετταλίας ἐν τῷ αχιμῷ ἐν τῇ σεβασμίᾳ μονῆ του μοραστηρίου Βαρλαάμ.

Φύλλον τελευταῖον:

«Τὸ παρόν βιβλίον ὑπάρχη τῆς Ἱερᾶς καὶ α(για)ς μονῆς των Αγιῶν πάντων, εἶποι του Βαρλαάμ καὶ δὲ ἀποξενωσαντ αὐτῶν εκ τὴν θείαν ταύτην α(για)η μονῆν τὰ ἔχει τὰς ἀράς των τοιακοσιων δέκα καὶ ἡ θεοφόρων παταέρων καὶ τον Χ(ριστό)ν ἀντίκαλον εἰς τὴν δευτέραν αὐτοῦ παρονοίαν».

«Υπογραφή δυσανάγνωστος:

«ζρλ' Ἰνδος εης Ἐν ἔτει ,αρχβ' ἔγινεν μεγάλη ἀκρίβεια ἰσοτε ἐπωλήθη τὸ φόροιμα του Τρικάλου το σιάρι ἀσπρα χιλια το μπονιζητη ποδες ἐκαπο εικους πέντε καὶ τὸ γροσι ἀσπρα ἐκατὸν δέκα δμοῖως καὶ εἰς τὰ ἄλλα γενή ματα μεγάλη ἀκρίβεια. ἔγινεν καὶ σιουδες αρχαί φενδοναρίου κδ καὶ ἐκοάτησε δ σιουδες ἔως τῆς κῆ τον φενδοναρίου, καὶ σθονταν τὴν ἡμέρα καὶ τὴν νύκτα καὶ ἀκρίβεια ἀρχησεν τῷ αρχαί καὶ ἐπολήθη περήγντα τὸ μπονιζητη διότι ἔγινη πολλὴ βροχή. Καὶ δὲν ἔσπησαν καὶ ἀπὸ τὸ ἀλωτη ἀρχησεν καὶ ἀκέβερεν τὸ στάρον

ριαν τοῦ Ι. Λαμπρούδου (Ηπειρωτικά Μελετήματα Θ' σ. 23) διη δηθεν ὁ Γ. Μίσιος ἀπηγγονίσθη τῷ 1763 ύπο Σουλεϊμάν πασᾶ μετ' ἄλλων δύο Ἰωαννιτῶν ἀνεν διαδικασίας καὶ δικῆς ἐν τῷ διοικητηρίῳ.

καὶ ἔγινεν ἡ μεγάλη ἀκοήθεια, ἀκρίβεια ἡτοι καὶ οὐχὶ πεῖται. Διότι τον μάϊον μῆρα ἐξεπεσεν τὸ σιτάρι καὶ ἥλθεν ἔκατον καὶ ἐνενήκοντα τὸ μπουντζηκη¹.

II. Χαριφον, (ὑπ' ἀρ. 34.) 0,15^{1/2} × 0,10^{1/2}. **Αιώνος XVI [1560].** Φύλλα 270 ἀριθμηθέρτα ἡπτὲ εἰδοῦ, ἀκέφαλον καὶ κολοβόν [*Αυθολόγου*].

1. φ. 1^a [Ἀριστοφάνους *Πλοῦτος*], ὑπόθεσις. Ἀρχὴ ἀκέφαλος. «Καὶ ἀκολουθεῖ αὐτῷ κατὰ τὴν μαντείαν... καὶ ὁ Χρεμύλος λέγει αὐτῷ τὴν μαντείαν».

φ. 1^b Ἀρχὴ τῆς κωμῳδίας «ὡς ἀργαλέον πρᾶγμα» ἔστιν, ω Ζεῦ καὶ θεοῖς».

φ. 29^a, 30^a ἐπὶ τοῦ ἀρχαίου κειμένου ἐξηγοῦνται λέξεις τινὲς λ. γ. πλέροσσον δ. γονιακὸν

«ἄποτισθον ἔνα γάρ μόνον γομφίον φορᾶ»

2. φ. 33^a [*Ἀριστοφάνους Νεφέλαι*].

(Ἀρχὴ) «Ἄνυτος καὶ Μέλητος Σωκράτει τῷ Σωφρονίσκου βασκήναντες καὶ αὐτῶν μὴ δυνάμενοι βλάψαι». (Τέλος) φ. (34^a) «νεφέλαις καὶ τὰ τοιαῦτα».

34^a «Τὰ τοῦ δράματος πρόσωπα: Στρεψιάδης. Φειδιππίδης».

35^a (Ἀρχὴ Νεφελῶν) «Ιού! ω Ζεῦ βασιλεῦ, τὸ χρῆμα τῶν νυκτῶν ὅσσον».

3. φ. 72^b Τέλος τῶν *Ἀριστοφάνους Νεφελῶν*.

4. φ. 73^a «Γρηγορίου Θεολόγου γνῶμαι μονόστιχοι κατὰ ἀλφάβητον λαμβικοί».

5. φ. 79^a «Κεφάλαια μεταληφθέρτα ἐκ τῆς βίβλου τῶν ἀποφθεγμάτων καὶ πράξεων τῶν δσίων ἡμῶν π(ατέρ)ων, ἵς ἐπιγραφή, Παράδεισος Νείλου μοναχοῦ. ἡσωελεγεῖα».

φ. 89^a Τέλος: «τὸν "Υλλαν κράζεις ἡ παρὰ θίνα λαλεῖς; — Τέλος καὶ τῷ θεῷ δόξα».

6. φ. 89^b «Στίχοι εἰς τὸν Φωκυλίδην... Φωκυλίδου ποίημα νουθετικόν».

¹ Ό κῶδιξ οὗτος προσθέτει ἐν ἑκὶ πλέον χειρόγραφον εἰς τοὺς μέχρι τοῦτο ὑπάρχοντας κώδικας τοῦ Χρονογράφου, εἴναι δὲ ὁ δεύτερος ὃν περιγράφομεν, μετὰ τὸν ἐν τῷ Παλαιογραφικῷ 'Ερανῷ ἡμῶν τῷ δημοσιευθέντι ἐν τῷ Περιοδικῷ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου, τόμῳ ΛΙ" (1914) σελ. 51 καὶ ἐν ἴδιᾳ ἀνατυπώσει ἀναφερόμενον χρονογράφον τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς. Οἱ χρόνοι τῆς καταλήψεως τῆς Κύπρου ὑπὸ τῶν Ἐγετῶν ἐν φ. 248^a γράφεται ἐσταλμένως αὐθ' (ώς καὶ εἰς ἑκδόσεις τοῦ Χρονογράφου τῆς Ἐγετίας) ἀντὶ τοῦ ὄρθοῦ αὐθ'. Βιβλιογραφίαν τῶν κώδικων τοῦ Χρονογράφου ἔγραψεν ὁ Ἀκαδημαϊκὸς κ. Κ. Αμαντος περιγράφας εἰς τὰ Ἑλληνικά, ἑτοι Α' [1928] σελ. 45 κ.ε. «τρεῖς ἀγνώστους κώδικας τοῦ Χρονογράφου» ἐκ Χίου, ὃν οἱ δύο ἀνῆκον εἰς τὴν μονὴν Βαρλαάμ τῶν Μετεώρων, ὡς καὶ ὁ ἕτερος ἡμῶν περιγραφόμενος ἐνταῦθα. Εἰς τοὺς ὑπὸ τοῦ κ. Κ. Αμαντονού ἀναφερόμενους Χρονογράφους προσθετέος, ἔκτος τοῦ κώδικος τοῦ Τυρνάβου, καὶ ὁ ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 462 κώδικι τοῦ Ἀγιοταφικοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Μετοχίου φ. 136a-238a Χρονογράφος ἀπὸ Ρωμύλου μέχρι Σουλτάν Μουράτη (1570). Εἰς τὴν μελέτην τῶν Κώδικων τῶν Χρονογράφων καταγίνεται καὶ ὁ ἐν Βουδαπέστῃ Ούγγρος Ἐλληνιστής καθηγητής κ. Márton Dercsényi.

7. φ. 95^β «Κάτωνος Ρωμαίου γνῶμαι παραγεντικαὶ δίστιχοι, ἃς μετήνεγκεν ἐκ τῆς Λατίνων φωνῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα διάλεκτον Μάξιμος μοναχὸς δ Πλανούδης».

φ. 104^β «Τέλος τοῦ Κάτωνος». Μετὰ ταῦτα τῇ αὐτῇ χειρὶ ἔπειται τὸ ἔξῆς σημείωμα:

«Ἐτεὶ ζεῖ οὐ μηνὶ αὖτοις ἐξῆλθον ἐκ τῆς Ἀγγιάλου μετὰ τοῦ ὑμετέρου διδασκάλου Ιωασάφητος· ἐτεὶ ζορί οὐ μηνὶ ἀποικίᾳ εἰς τὴν Ἰωάννην πατρίδα.

Τῷ αὐτῷ ἐτεὶ οὐ μηνὶ Ιωανναρίῳ εἰς τὸ ἐγενόμην μοναχὸς. Ἐκάθηρα τὸν π(ατ)ιωράρχην Ιωάσαφ οὐ ἐτεὶ ζογώ [1575] μηνὶ Ιωανναρίῳ εἰς η' μετὰ τοῦ ἀρχιερέων».

8. φ. 105^α [Εὐριπίδου 'Εκάβη] «Ἡ υπόθεσις τοῦ δράματος οὕτως ἔχει»:

φ. 107^α «Εὐριπίδου 'Εκάβη: 'Αρχὴ · "Ηκώ νεκρῶν" οὐ φ. 107—108 καὶ ἄλλαχοῦ ἔξηγοῦνται λέξεις ἐπὶ τοῦ κειμένου, λ. χ. κευθυτῶνα=ἀπόκρυφον — πρόσφαγμα=σφάγιον.

9. φ. 140^β «Υπόθεσις 'Ορέστου».

φ. 142^α «Εὐριπίδου 'Ορέστης. Οὐκ ἔστιν οὐδὲν δειγόν».

φ. 186^α «Εὐριπίδου 'Ορέστης τέλος».

10. φ. 186^β «Ἡσιόδου τοῦ 'Ασκραίου ἔργα καὶ ἡμέραι» (ἀπὸ τὸ φύλ. 187—207^β ἔξηγοῦνται ἐπάνω εἰς τὸ κείμενον ἔρυθρῷ μελάνῃ λέξεις τινὲς εἰς καθαρεύουσαν.

11. φ. 208^α (Πρὸ αὐτοῦ ἔξεκόπη ἐν φύλλον) «Υπόθεσις Προμηθέως ἐκ Διός...».

φ. 209 [Αἰσχύλου Προμηθεὺς δεσμώτης] «Χθονὸς μὲν εἰς τηλουρὸν ἥκομεν πέδον».

φ. 236^β «Τέλος Προμηθέως καὶ τῷ θεῷ δόξα».

12. [Αἰσχύλου 'Επιτὰ ἐκι Θήβας] «Υπόθεσις. 'Ο Λάιος [έβασίλευσεν ἐν Θήβαις...]».

φ. 238 [Αἰσχύλου 'Επιτὰ ἐπὶ Θήβας] 'Αρχὴ «Ἐτεοκλῆς: Κάδμου πολίται, χρὴ λέγειν τὰ καίρια».

φ. 264^β «κατακλυσθῆναι τὰ μάλιστα» «τέλος καὶ τῷ θεῷ δόξα».

13. φ. 265^α Γενναδίου ('Αρχὴ) «Ἀκουσον νιὲ π(ατ)ιωκῶν διδαγμάτων/ βροτὸς πεφυκὼς μὴ π..... τῷ βίῳ».

Εἶναι συγκεκολλημένα πέντε φύλλα τοῦ 'Ορέστου τοῦ Εὐριπίδου χρησιμεύοντα διὰ τὴν βυρσίνην στάχωσιν τοῦ κώδικος, ἃς σώζεται μόνον τὸ δεύτερον (δεξιὸν) ἐπικάλυμμα καὶ ἡ ράχις.

¹ Διὰ τὴν καθαιρεσίν τοῦ ἀξιολόγου τούτου πατριάρχου Ιωάσαφ τοῦ Μεγαλοπεποῦς, δοτις κατήγετο ἀπὸ τὸ Κράψι τῆς Ἡπείρου, ίδε Πατριαρχικούς σίνακας Μ. Γερέων ο. 511, ἐνθα δὲν σημειοῦνται ἡ ἡμέρα τῆς καθαιρέσεως ὑπὲ τῶν 62 συνοδικῶν.

'Ἐν τῇ Μαριαρείῳ σχολῇ τῶν Ἀμπελακίων'

'Ἐκ τῶν πολλῶν χειρογράφων τῆς σχολῆς ταῦτης, ών ἵκανὰ εἶχον πωληθῆ εἰς τὴν ἐν Σμύρνῃ Ἐναγγελικήν σχολήν, ὡς εἴπεν ἡμῖν ὁ διευθυντής τῆς Σχολῆς Ἀμπελακίων, σφόδρα σάμερον δύο μόνον τὰ ἔξης:

I. Νομοκάνων, Χαρτών 0,21 × 0,15. *Αιώνος XVI*, φύλλα 325 ἀριθμηθέντα ὑπὲρ ἐμοῦ, δύο ἄργαρα φ. 253, 308, 309, 310, 311, 322—325.

φ. 1-6. 'Αρχὴ ἀκέραλος. Προθηγεῖται πίναξ περιεχομένων ἐκ κεφαλαίων φηε. ('Αρχὴ) «τις ὅτι ἡ γυναικα προτιμᾶται παντὸς δανειστοῦ».

(φ. 6) «Κεφαλ. α' ὅτι ἡ ἀγία Τριάς ἔναι εἰς τρεῖς χαρακτῆρας πλὴν δὲ ἔνας θ(εὸς)ς ἀλλ' οὐχὶ τρεῖς, οὐδὲ διαμερισμένη ἀπ' ἄλλήλων».

φ. 198^a «Νομοκάνονον πρόχειρον, πρὸς τὸ διορθοῦσθαι τοὺς πνευματικοὺς π(ατέρ)ας ἔκαστον τῶν προσερχομένον, τῇ μεντανοᾳ καὶ ἔξομολογήσει:»

φ. 254^b «τέλος τοῦ νομοκάνονος».

φ. 256^a 'Ἐκ τοῦ πατερικοῦ του ἀγίου Φιλήμονος. ('Αρχὴ) «'Ἄδελφὸς ἥρωτησε τὸν μέγαν Φιλήμονά».

φ. 257^a «Περὶ προσευχῆς Βασιλείου».

257^b «'Ἐκ τῶν γεροντικῶν».

φ. 266^b «Περὶ τοῦ πῶς νὰ ἐτοιμάζεται ἔκαστος χριστιανὸς εἰς τὴν ἀγίαν ἔξομολόγησιν . . .»

φ. 282^b «Μεγαλυνάρια ψαλλόμενα κατὰ τάξιν εἰς τὰς δεσποτικὰς ἕορτάς, εἰς τὴν ἐννάτην ὁδήν: μηνὶ νοεμβρίῳ εἰς τὴν εἰσοδον».

φ. 285^a «Καταβασίαι ψαλλόμεναι ἐν ὅλῳ τῷ χρόνῳ».

φ. 287^a «Τοῦ δσίου π(ατρὸς)ς ἡμῶν Ἐφραίμ τοῦ Σύρου: εὐχὴ (ἀρχὴ) 'Ἐξομολογοῦμαι σοι π(άτερ)ρ».

φ. 290^a «Τοῦ ἐν ἀγίοις π(ατρὸς)ς ἡμῶν Ἀθανασίου παραίνεσις πρὸς Ἀντίοχον τὸν δούκαν». 'Αρχὴ «Ἐλθὼν πρὸς τὸν ἀγιώτατον ἐπίσκοπον Ἀθανάσιον δούξ τις ὀνόματι Ἀντίοχος».

φ. 307^b (τέλος).

φ. 312^a «Ἀκολουθία σὺν θεῷ τοῦ μικροῦ ἀγιασμοῦ . . .» (φύλ. 319^a τέλος).

'Ἐν φύλλῳ 320^a ἀναγράφονται τὰ ἔξης:

«Τὸ παρὸν θεῖον νομοκάνονον, ἐγγράφη διὰ χειρὸς καὶ μοῦ τοῦ ἀμαρτιλοῦ καὶ ἔλαχίστου *Κλήμεντος* τοῦ α/μόναχου ἐπὶ ἔτους ἑπτάκις χιλιοστῷ ἑπτετρα | κοστῷ ἑβδόμῳ [=1589] μηνὶ δικεμβοίῳ σιὰ; εἰκοσιεποδαρις ἀτελειώθη εἰς τις γοῦν διαβασι αὐτῷ καὶ εἴσι εἰς αὐτῷ | σφάλμα ἡ ἐκ τῶν ἀπιστίχων ἡ ἄλλο τις εὔχεται | διὰ τὸν κύριον (;) καὶ μή μον βλασφημήσῃ. δι τοῦ ἀμαθεῖς εἰμή, καὶ τῆς γραφῆς ἀπαίδευτος· καὶ ἀμελλεῖς πολλά· καὶ διὰ τοῦτο παρακαλῶ σας νὰ εὐχεσθαι τὸν κύριον (;) δι ἐμοῦ τον ἀμαρτιλοῦ. καὶ ἀπαιδεύτου: εἰς τις γοῦν βου | ληθῆν ἀποξενώσει αὐτῷ οὐκέτι εἶ μον, χωρὶς τῆς ἐμοῦ |

βουλῆς· ἔστι ωραῖος ἀφορισμένος καὶ ἀσυγχώριτος ἀπὸ τὸν ΤΗΗ θεοφόρων π(ατέρ)ων ἡμῶν καὶ ἄφαντος ὁ βίος του καὶ ἄδηλα τὰ πολέμει καὶ ἡ γῆ αὐτοὺς καταπίει, ὃς | τὸν Δαθάν, καὶ τὸν Ἀβειόφων· ἐξ δὲ καὶ τοῦ Γιεζῆ τὴν λέπραν | καὶ τὸν τράγου τὴν ψώδαν, ἀμήτρη ἀμήτρη ἀμήτρη.

Τέλος καὶ τῷ θεῷ χάρις δόξα ποιεῖ θεός.

*Ἐν φύλλῳ 320^θ:

«Των παρογ στην θεοφόρων κομοκάρογον ἀγορασθη μὲν ἀσπρα τῆς ἀγίας Παρασκευῆς διὰ σενδροπῆς τὸν εὐλαβεστάτων | λεόπων Τριανταφίλον Σταματίου Κονσταντίου Γεωργίου | καὶ Νικολάου Καὶ παρὰ Μαρούνηλ Γεωργίου καὶ Θεοδώρου τῷν | ἐπιφόρων διὰ γηράσια τῶν ἀριθμῶν καὶ'. Καὶ αφιερόθει εἰς | τῶν αὐτῶν σεβασμῶν ταὸν τῆς ἀγίας ἐνδιώζον | οσιοπαρθένου μάρτυρος καὶ αθλητῶν τοῦ Χρ., Παρασκευῆς ἐκ χώρας ἡπάρχει Ἀμπελακίων ἀπὸ δὲ ἐπαρχίας Πλαταμῶνος διοιος δὲ τῶν λεοφόρων ἢ τον επιφόρων ει καὶ απο τὸν απλῶν λαων βοληθεὶ πονήσαι αὐτῷ οι ἄλλος κλεψει αυτῷ οι ἄλλος παλλήν φει αυτοῦ εἰς αλλοτριων καὶ μακρινῶν τοπον | η ξένου χείρας, καὶ δὲρ δόσι λάγων η δια γραμματος ἢ δια μη τίματος. τῶν λεόπων τὸν τότε ενδεθέντον καὶ επιφόρων οι εξαλήγαι το γραμμα τούτο εις το μη φένεσθαι το πός εἰτε ἐκ τῆς ἐκπλαρχίας Πλαταμῶνος ἐκ χώρας Ἀμπελακίων | εκ τῆς μονῆς τῆς ἀγίας Παρασκευῆς οι τηροῦντοι ἄνθρωποι | καὶ ο πουλῶν αυτῷ, καὶ διαγράζων αὐτῷ ἐκ τῆς μονῆς | οι καὶ κλεύθθον αὐτῷ η το ηδει καὶ δὲρ δείξει ως ἀγοθεν λησάφα | μας ἀφωρησμένοι είμοσαν, οι τοιούτοι, παρὰ π(ατέρ)ος | νιού, καὶ ἀγίου πνεύματος, τοῦ ετός τη φήσι καὶ μόρου Θ(εο)ῦ κυ(ρίου) πατηκοράτορος καὶ πατηραμέτορος καὶ ασυγχώρητοι | καὶ μετα θάρατον ἀλντον ἐν τῷ νήν αἰῶνι καὶ καὶ ἐν το μέλλον | τι οι πετραι τὰ ξέλα, δοίδηρος λυθήσονται αὐτοὶ δὲ οι | δαμῶς κληρονομίσοντες τὴν λέπραν τον Γιεζη, καὶ την | ἀγγένων τον Ιούδα, στένοτες εἶμοσαν καὶ τοέμοντες επὶ γῆς | ὃς δι Κάειν τὰ πραγματα αυτῶν είμοσαν πατεστραμένα καὶ κο | τιοστος, καὶ προκοπήρ ο μει ήδοσιν πώποτε σχισθει η γῆ | καὶ καταποι αὐτοῦς, ὃς τον Δαθάν καὶ τῶν Αβειόφων ἔχει | καὶ αγκαλέστομαι τηρ αγιαν Παρασκευῆρ ἐν τη ἡμερα τῆς κοήσεως. Καὶ τας φάς τῶν ἀγίων τοιακοσίων, δέκα καὶ | οκτώ θεοφόρων π(ατέρ)ων, τῶν ἐν Νικεα καὶ τῶν λοιπῶν ἀγίων | συνόδων ἔως οὲ επιστρεψουν αυτῶ εἰς τὴν μωνῆν εις τῆς μεγαλομάρτυρος Παρασκευῆς. εἰς χωρίον Ἀμπελάκια. Καὶ τότε τύχονται συγχάρησιν. Κατὰ τους ,αξῆ' Ιουνονασίω. Νικόλαος λεόπων Κονσταντίου λεόπων Γεωργίου λεόπων».

(Υπογραφή ἀρχιερέως Ισαος Ιεζεκιήλ).

*Ἐν φύλλῳ 321^θ:

Σταυροικὸς κα... ακροιθὸς κατὰ τοὺς χοιλοιους ἔξακνοιους περικοτα τοία ἔτος ω' μηρος Ιουνοιου II ἐφεοε χροα μας τον ἐμοὶ πουλὰ ἀπὸ τη Λαροιο καὶ τὸν ενγάλαμαι μαζοὶ μὲ τοὺς ενδεθένταις τοῦ καιρον ἐκείνον αγάδες.

ἀπανου εἰς τὴν Λάπονδρα καὶ εἰς τὸ Τοανό τζαερού καὶ εκδούθουκάμαι μὲ τοὺς Τοῦρχους το Χατζόμπασοι καὶ τὸ Μουρλάροι καὶ Κοτζ(ίκ) Καισεροί καὶ ἔτεξαν ἔξοδα κρόσσοια ἕως δοίο χοιλιαδαῖς μαὶ ταῖς πόλεις πέγενάμαινοι καὶ τὰ ἄλα δπον δγοίνουνταν ἔδο μαζού.

[Υπογραφή ἀρχιερέως δυσδιάγνωστος. Ἰωας Ἱεζεκιήλ].

Ἐν φύλλῳ 325^α {ἄγραφω}:

ἡ "Ετούς ζραζ" ἐν μηνὶ νοεριμδοίω εἰς τὰς ε' ἡμέρα πέμπτοι ἐκεψιήθη, δ παπαβεηδάμην καὶ ἔδνεία του ἡ μικροί: ἐκ χώρας Ράψηάνεις δνῶμαπι τοῦ πετζοσκούριε:

"Ο κῶδιξ εἶναι γεγραμμένος καλλιγραφικῶς ὑπὸ ἀγραμμάτου, ως φαίνεται, ἀντιγραφέως. Εἶναι ἐσταχωμένος διὰ σανίδων ἐπικεκαλυμμένων βύρση, μετὰ θηλυκωτήρων ἐκπεσόντων.

II. Καδιξ ἐπὶ περγαμηνῆς, Αἰών XVI; (0,27 × 0,20) φύλλα ἡριθμημένα 228. Ἐκκλησιαστικὰ ζηματα μετὰ μουσικῶν σημείων.

Ἐν Ἀγιᾳ

"Ἐν τῇ ἐν Ἀγιᾳ ἐγκαταλειπμένῃ Μονῇ τοῦ Ἀγίου Παντελεήμονος ἔξετάσας πάντα τὰ ἐκκλησιαστικὰ βιβλία ἀντέγραψα ἐκ παραφύλλου Τριφδίου ἔκδόσεως Νικολάου Γλυκού ("Ενετία, αχοβ") τὸ ἔξῆς σημείωμα:

«[ἔτος] αψε' μαίου ις' ἥλθεν δ νε(ος) Πατρῶν Ἰωάσαφ εἰς στὸ Ζαπάντη στὴν ἐπαρχίαν Θαυμακοῦ φευγάτος δ ταλέπορος ὑπὸ τῶν ἔξω ἡμάς κρατοῦντων καὶ ἐκόνεψε στῶν ευλαβέστατον Π(α)π(α) κυριωάννου: φο κακιτηχη».

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Μ. ΣΑΡΡΟΣ

Ε.Γ.Δ της Κ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006